

Notulae ad floram Sloveniae***Crepis terglouensis* (Hacquet) Kerner**

Prvo nahajališče triglavskega dimka v Karavankah
First localities of *Crepis terglouensis* in the Karavan Mountains

9551/3 Slovenija: Gorenjska, Karavanke, Stol, 250 m jugozahodno od vrha Stola, med zahodno in vzhodno potjo proti vrhu, 2085 m n. m., melišče z debelim gručcem. 46° 25' 56,94" N 14° 10' 17,74" E. Leg. & det. Š. Novak, 22. 7. 2015, conf. B. Frajman & P. Schönschwetter, 28. 7. 2015

Triglavski dimek je vzhodnoalpska vrsta (AESCHIMANN & al. 2004). Uspeva na meliščih in drobnem gručču, redkeje v skalnih razpokah, predvsem na ilovnatih in vlažnih tleh v alpskem pasu, večinoma na karbonatni podlagi (FISCHER & al. 2008, PRAPROTNIK 2002, WRABER v MARTINČIČ & al. 2007). Kot novo vrsto ga je v drugi polovici 18. stoletja opisal Balthasar HACQUET (1782). Slednji je že leta 1777 neuspešno poskušal osvojiti Triglav, uspelo mu je leta 1779, leto za prvopristopniki. Na gručču proti Ledinam, kjer danes stoji planinska koča Planika, je nabral neznano cvetlico podobno regratu in jo v delu Kranjske alpske rastline (Plantae alpinae Carniolicae; HACQUET 1782) poimenoval *Leontodon terglouensis*. Kasneje je A. KERNER (1881) ugotovil, da gre za vrsto dimka in obdržal vrstno ime (WRABER 1990, PRAPROTNIK 2002). V nadaljnjih letih so raziskovalci ugotovili, da je vrsta, ki ima klasično nahajališče pod Triglavom, razširjena tudi v Severnih apeniških Alpah, redka nahajališča ima v Centralnih Alpah in se raztreseno pojavlja v Južnih apeniških Alpah (FISCHER & al. 2008, MAYER & LAZAR 1950). HARTL & al. (1992) ga na avstrijskem Koroškem navajajo samo za zahodne Nockberge, z avstrijske strani Karavank ni znan.

Pri nas uspeva predvsem v Julijskih Alpah: za Triglav in njegovo bližnjo okolico ga navajata HACQUET (1782) in PAULIN (1904: 302; proti Mišeljki dolini in proti Zg. Krmi). V herbariju LJU je shranjena pola s triglavskim dimkom, ki ga je R. Justin nabral ob poti iz Krme proti sedlu (LJU 10895, WRABER & SKOBERNE 1989: 120). Rastišča s Križa, Stenarja in Kredarice omenja LONA (1952). Wraber ga je opazil pri Staničevem domu, na Begunjskem vrhu, Grlu (med Oltarjem in Dovškim križem) in tik pod vrhom Dovškega križa (WRABER 1969, WRABER & SKOBERNE 1989: 120). V Zahodnih Julijskih Alpah je znan z Viša (WRABER 1969, 1990, PRAPROTNIK 2002), na Prestreljeniku v Kaninski skupini ga je opazila Nada PRAPROTNIK (1997).

PISKERNIKOVA (1941, 1951) v obeh izdajah ključa za razširjenost triglavskega dimka omenja samo Triglavsko pogorje. Nato MAYER & LAZAR (1950) pišeta, da je triglavski dimek R. Justin našel tudi v Kamniško-Savinjskih Alpah pod Skuto, in omenjata herbarijske primerke. Podatek s Skute je zabeležen v Justinovi rokopisni knjigi botaničnih opažanj »Jugoslovanska flora« (JUSTIN), kjer Justin poleg Skute navaja še 5 podatkov iz Julijskih Alp (opažanja med 1907 in 1929). Za podatek iz leta 1925 je navedel samo Skuto. MAYER (1952: 285) v svojem Seznamu omenja nahajališča v Julijskih Alpah in Kamniških Alpah, WRABER

(1957: 435) pa v Planinskem vestniku piše, da je triglavski dimek »v Grintovcih znan samo s Skute, kjer ga je našel R. Justin.« V prvi izdaji Male flore Slovenije (STRGAR v MARTINČIČ & al. 1969) je dimek naveden tudi za Kamniške Alpe, v naslednji izdaji (STRGAR v MARTINČIČ & al. 1984) je poleg Kamniških Alp že vprašaj. Nato Justinov podatek za Kamniške Alpe ni več upoštevan. WRABER & SKOBERNE (1989) v Rdečem seznamu za triglavski dimek ne navajata nahajališča iz Kamniško-Savinjskih Alp in ga ne prikazujeta na karti razširjenosti. WRABER (1990) nadalje piše, da triglavskega dimka razen v Julijskih Alpah drugod v Sloveniji še niso našli. V Mali flori Slovenije iz let 1999 (WRABER v MARTINČIČ & al.) in 2007 (WRABER v MARTINČIČ & al.) Kamniške Alpe pri tej vrsti niso več navedene. TONEJEC (2012) piše, da v LJU herbarijskih primerkov triglavskega dimka R. Justina iz Kamniških Alp ni, kar je potrdil JOGAN (in litt.): vse herbarijske pole triglavskega dimka v LJU so iz Julijskih Alp. Razlog, da Kamniške Alpe niso več omenjena v novejši literaturi, je verjetno ta, da v herbariju niso več našli Justinove pole s Skute, pač pa je bila njegova edina pola iz leta 1925 s Tičarice. Tako je dr. Mayer (JOGAN, in litt.) navedbo za Skuto v Justinovi beležnici prečrtal in zraven pripisal Tičarica ter se podpisal. Ali je prišlo do napake in sta MAYER & LAZAR (1950) pravzaprav gledala Justinovo polo s Tičarice, verjetno ne bomo nikoli izvedeli. Glede na novo najdbo na Stolu pa ne moremo prezreti podatka iz Justinove beležnice, da je dimek opazil tudi na Skuti. Vsekakor ga velja preveriti.

Slika 1: Triglavski dimek (*Crepis terglouensis*) pod vrhom Stola v Karavankah. Na nahajališču je uspevalo okoli 20 cvetočih primerkov. (Foto: Špela Novak)

Figure 1: The Triglav Hawksbeard (*Crepis terglouensis*) under the top of Mt. Stol (Hochstuhl) in the Karavanke Mts. On the locality, there were about 20 flowering plants. (Photo: Špela Novak)

Triglavski dimek sem 22. 7. 2015 opazila na melišču z debelim gruščem med Prešernovo kočo in vrhom Stola (2085 m n. m.), kjer je v družbi trebušaste zvončice (*Campanula cochleariifolia*) in pisane vilovine (*Sesleria caerulea* subsp. *calcaria*) raslo vsaj 20 primerkov. Posnela sem več fotografij, po katerih sta določitev potrdila Božo Frajman in Peter Schönswetter. Rastlino precej enostavno prepoznamo, saj so posamezni koški nameščeni na zelo kratkih steblih, kot bi rasli iz tal. Ovojek je pokrit z dolgimi dlačicami, ki so lahko črne ali sive barve. Listi v pritlični rozeti so zelo podobni listom regrata (globoko deljeni skoraj do osrednje žile) in na robu (vsaj pri dnu) pogosto dlakavi. Triglavskemu dimku je pri nas verjetno najbolj podoben visokogorski jajčar (*Leontodon montanus*), za razliko od dimka ima daljša stebela (rastlina je visoka 3–10 cm), ki so pod ovojkom odebeljena (kot da bi steblo prehajalo v ovojek), poleg tega pa listi po navadi niso globoko deljeni. Zaradi podobnosti listov triglavskega dimka ne smemo zamenjati z alpskim regratom (*Taraxacum alpinum*), pri katerem ovojek nikoli ni dlakav. Triglavski dimek je v Sloveniji kot redka vrsta uvrščen na Rdeči seznam (ANONYMOUS 2002).

Literatura:

- ANONYMOUS, 2002: Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Ur.l. RS št. 82-4055/02.
- AESCHIMANN, D., K. LAUBER, D. M. MOSER & J.-P. THEURILLAT, 2004: Flora alpina. Band 2. Bern, Stuttgart, Wien, Haupt. 1187 pp.
- FISCHER, M. A., M. ADLER & K. OSWALD, 2005: Exkursionsflora für Österreich, Liechtenstein und Südtirol. 2. ed. Linz, Land Oberösterreich, Biologiezentrum der OÖ Landesmuseen. 1392 pp.
- HACQUET, B., 1782: Plantae alpinae Carniolicae. Viennae. Sumptibus Bibliopolae Joannis Pauli Kraus.
- HARTL, H., G. KNIELY, G. H. LEUTE, H. NIKLFELD & M. PERKO, 1992: Verbreitungsatlas der Farn- und Blütenpflanzen Kärntens. Klagenfurt, Naturwissenschaftlicher Verein für Kärnten. 451 pp.
- JUSTIN, R. Jugoslovska flora. Rokopisna knjiga botaničnih opazanj.
- KERNER, A., 1881: Schedae ad Floram exsiccata Austro-Hungaricam a Museo botanico Universitatis Vindobonensis editam. 400 pp.
- LONA, C., 1952: La Flora delle Alpi Giulie nell'Orto botanico alpino »Juiiana« di Alberto Bois de Chesne. Att. Mus. Civ. Stor. Nat. Trieste: 248–249.
- MAYER, E. & J. LAZAR, 1950: Prispevki k flori slovenskega ozemlja II. Botanični inštitut, Univerza Ljubljana, Ljubljana. 12 pp.
- MAYER, E., 1952: Seznam praprotnic in cvetnic slovenskega ozemlja = Verzeichnis der Farn- und Blütenpflanzen des slowenischen Gebietes. Dela, Inštitut za biologijo 5 (3). Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana: 285.
- PAULIN, A., 1904: Schedae ad Floram exsiccata Carniolicam III. Centuria V. et VI. Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains 3: 215–308.
- PISKERNIK, A., 1941: Ključ za določanje cvetnic in praprotnic. Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani. 371 pp.
- PISKERNIK, A., 1951: Ključ za določanje cvetnic in praprotnic. Državna založba Slovenije, Ljubljana: 298–300.
- PRAPROTNIK, N., 1997: *Crepis terglouensis*. In: Jogan N. (ed.): Nova nahajališča. Hladnikia 8/9: 59–61.

- PRAPROTNIK, N., 2002: Triglavski dimek. *Gea* 12 (5): 65–66.
- STRGAR, V., 1969: *Asteraceae*. In: Martinčič, A., F. Sušnik, E. Mayer, V. Ravnik, V. Strgar & T. Wraber: Mala flora Slovenije. Cankarjeva založba, Ljubljana: 400–402.
- STRGAR, V., 1984: *Cichoriaceae*. V: Martinčič, A., F. Sušnik, V. Ravnik, V. Strgar & T. Wraber: Mala flora Slovenije. Praprotnice in semenke. Državna založba Slovenije, Ljubljana: 605–609.
- TONEJEC, M., 2012: Flora okolice kraja Jezersko (Kamniške Alpe, kvadrant 9653/1). Dipl. delo. Univ. v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Ljubljana: 98.
- WRABER, T., 1957: Triglavske cvetke. *Planinski vestnik* 13 (8): 435.
- WRABER, T., 1969: Nekatero nove ali redke vrste v flori Julijskih Alp (III). *Varstvo narave* 6: 73–84.
- WRABER, T. & P. SKOBERNE, 1989: Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk SR Slovenije. *Varstvo narave* 14-15: 9–428.
- WRABER, T., 1990: Sto znamenitih rastlin na Slovenskem. Prešernova družba, Ljubljana: 88–89.
- WRABER, T., 1999: *Cichoriaceae*. V: Martinčič, A., T. Wraber, N. Jogan, V. Ravnik, A. Podobnik, B. Turk, B. Vreš: Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana: 609–613.
- WRABER, T., 2007: *Cichoriaceae*. V: Martinčič, A., T. Wraber, N. Jogan, A. Podobnik, B. Turk, B. Vreš, V. Ravnik, B. Frajman, S. Strgulc Krajšek, B. Trčak, T. Bačič, M. A. Fischer, K. Eler in B. Surina: Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana: 702–707.

Zahvala

Za potrditev določitve se lepo zahvaljujem Božu Frajmanu in Petru Schönswettru. Najlepša hvala Nejcju Joganu za podatke iz herbarija LJU in informacije iz Justinove rokopisne knjige botaničnih opažanj »Jugoslovanska flora«. Hvala Petru Skobernetu in Nadi Praprotnik za koristne podatke o literaturi ter Igorju Dakskoblerju za komentar k notici.

Micromeria thymifolia (Scop.) Fritsch

Prva nahajališča na Kočevskem in v jugovzhodni Sloveniji First localities in Kočevsko area and in the southeastern Slovenia

- 0454/1** Slovenija: Kočevska, Žurgovske stene, v ostenju jugozahodno od kote 1005 m, 1002 m n. m., *W. Sileno hayekianae-Ostryetum carpinifoliae* nom. prov. Leg. & det. M. Accetto, 1. 9. 2015, LJU.
- 0454/1** Slovenija: Kočevska, Škol, vrh vzpetine, 1087 m n. m. Leg. & det. M. Accetto, 7. 9. 2015, LJU.
- 0454/1** Slovenija: Kočevska, raztreseno na skalnatih pobočjih in ostenjih pod Školom v nadmorski višini med 970 m in 1050 m n. m, NW do SE. Leg. & det. M. Accetto, 7. 9. 2015.